

умов цієї діяльності на подальші позитивні або негативні трансформації особистості поліцейського.

Андрєєв Дмитро Володимирович,
професор кафедри філософії права
та юридичної логіки Національної
академії внутрішніх справ, доктор
юридичних наук, доцент

КОМУНІКАЦІЙНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ З ЛЕГІТИМІЗАЦІЇ ВЛАДИ МЕХАНІЗМАМИ НОВІТНІХ ЗМІ

Основною ознакою сучасної державної інформаційної політики, зокрема спроможності влади налагодити із суспільством дієву комунікацію, на думку науковців, є її досить складний механізм реалізації, висока швидкість впровадження інформаційно-комунікаційних технологій і непрогнозований розвиток новітніх мас-медійних ресурсів. Передусім це стосується інтерактивних соціальних мереж, а також Інтернет-ресурсів, оскільки всі означені процеси знаходяться на стадії перманентного становлення [1, с. 54–56]. Саме електронні ЗМІ завдяки соціальній значущості відіграють провідну роль на шляху формування нового інформаційного суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій щодо ролі ЗМІ у забезпеченні легітимізації влади та налагодженні комунікації між владою та громадянськістю дає підстави стверджувати, що динамічний розвиток і поширення впливу інформаційно-комунікаційних технологій у всіх сферах суспільного життя стає вагомим чинником, що зумовлює послаблення впливу держави на розвиток вітчизняної інформаційної сфери.

Унаслідок глобальної інформатизації комунікаційно-правових відносин центр регулювання державної інформаційної політики з політичної площини поступово зміщується у сферу ліберальних відносин. Небезпека такої політики поетапного відсторонення держави від урегулювання проблемних питань розвитку інформаційних відносин полягає в тому, що нерегульованому ринку ЗМІ притаманні явища концентрації власності та монополізації, що, як не парадоксально, часто призводить до обмеження свободи слова та плюралізму думок.

Із цього приводу Н. Луман зазначає, що «позитивний сенс легітимності влади – це набуття сили права завдяки рішенню, причому не тому, що в якомусь з історичних періодів було введено в ужиток засобом кодифікації... а тому, що в будь-який час може бути змінено, так, що невикористання цієї можливості викликає її схвалення. Головним є те, що легітимність більше не ґрунтується на історичному посиленні, а розрахована на сучасні й майбутні можливості змін» [2, с. 154].

Утворення, розвиток і функціонування інституту новітніх незалежних ЗМІ є можливими за умови існування законодавчо закріплених гарантій прав індивідуума на збирання, опрацювання, зберігання та поширення інформації, насамперед у мас-медіа, які мають правовий захист від законодавчо не вмотивованого втручання в їхню діяльність органів влади.

Ідеться про надзвичайно широку сферу комунікативних відносин – «масову інформацію», яку Закон України «Про інформацію» визначає як таку, що поширюється з метою її доведення до необмеженого кола осіб. Цей акт містить визначення й ЗМІ як засобів, що призначені для публічного поширення друкованої або аудіовізуальної інформації. Вітчизняне законодавство регламентує також основні напрями державної інформаційної політики, до яких належать: забезпечення доступу кожного до інформації; забезпечення рівних можливостей щодо створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорони, захисту інформації; створення умов для формування в Україні інформаційного суспільства; забезпечення відкритості та прозорості діяльності суб'єктів владних повноважень; створення інформаційних систем і мереж інформації, розвиток електронного урядування; сприяння міжнародній співпраці в інформаційній сфері та входженню України до світового інформаційного простору тощо [3].

Очевидно, що проблема правового регулювання інформаційних відносин, питання функціонування в суспільстві масової інформації та діяльності засобів її поширення в Україні не втрачає актуальності з моменту проголошення державою незалежності й донині. Сучасні правовідносини у галузі ЗМІ регулюють низкою законів і

підзаконних актів, які становлять відповідну ієрархічну систему, головною у якій є Конституція України.

Стаття 34 Основного Закону гарантує право кожного на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань. Це право не є абсолютним, оскільки може бути обмежено законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням або злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету й неупередженості правосуддя [4].

Чинна вітчизняна система законодавства в галузі масової інформації залишається досить складною, недосконалою та морально застарілою. Очевидною є проблема правовідносин, пов'язаних, зокрема, з розвитком новітніх засобів масової комунікації, передусім Інтернет-ресурсів, а також розвитком глобального інформаційного простору.

Водночас розвиток медіа у країнах, які керувалися принципами вільного ринку, призвів до виникнення протиріччя наприкінці ХХ століття. Вільну пресу вважали рушійною силою для поширення раціонального знання, але досвід свідчить, що ринкова конкуренція призвела до виникнення перших «баронів» вільної преси, які прагнули монополізувати інтелектуальний ринок. Тому тема державного втручання в діяльність преси ініціювала чимало філософських дискусій [5, с. 37–38].

Діяльність державних регуляторів мас-медійного простору має бути спрямована на забезпечення громадських інтересів у сфері масової інформації. Національну політику етатизму в регулюванні сфери масової інформації слід вибудовувати на «трьох китах» суспільного інтересу: різноманітні ЗМІ, урахуванні інтересів усіх суспільних груп стосовно доступу до інформаційної продукції та недопущенні монополізації. Однак нині очевидно є необхідність розроблення нових підходів щодо переосмислення принципів державного регулювання у сфері медіа.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Проценко Д. Огляд підходів до регулювання нових конвергентних аудіовізуальних засобів масової інформації:

міжнародний досвід / Д. Проценко, Д. Тупчієнко. – Київ : ОБСЄ, 2012. – 110 с.

2. Луман Н. Мировое время и история систем / Н. Луман ; [пер. В. Бакусева] // Логос. – 2004. – № 5. – С. 131–168.

3. Про внесення змін до Закону України «Про інформацію»: Закон України від 13 січ. 2011 р. № 2938-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 32. – Ст. 313.

4. Конституція України: Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

5. Кін Дж. Мас-медіа і демократія / Дж. Кін ; [пер. з англ. О. Гриценко]. – Київ : К.І.С., 1999. – 134 с.

Андрієнко Олена Валеріївна,
керівник юридичного відділу
Дочірнього підприємства «ССМ»,
кандидат психологічних наук

**ВІРТУАЛІЗАЦІЯ ЛЮДСТВА ЯК ВИКЛИК
ДЛЯ ЮРИДИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ:
ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО
РЕГУЛЮВАННЯ ІНТЕРНЕТУ, СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ
І ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ**

Досягнення нейропсихології дедалі істотніше впливають на правозастосовну діяльність, передусім у сфері кримінального права та судочинства, порушуючи питання про виокремлення нейроправа як самостійної галузі (2007 року фонд Мак-Артура почав фінансування проекту «Закон і нейробіологія» вартістю 10 млн доларів США) [1, с.197]. Проте бурхливіше за нейронауки розвивається віртуальна реальність (чи міріади нових реальностей), куди стрімко мігрує людство. І це стає викликом не лише для правників та законодавців, а й для людства загалом, про що свідчить аналіз Дж. Коена та Е. Шмідта [2].

Освоєння нових територій (чи «блакитних океанів» [3] з усіма перевагами та загрозами) потребує нових правил гри, зокрема законодавчо закріплених, для всього в цьому «новому дивному світі»: Інтернету; пошукових систем; штучного